

Η χρήση των ζώων στα πλαίσια επιστημονικών ερευνών

Γεώργιος Αρσένος

Καθηγητής

Τμήμα Κτηνιατρικής, Σχολή Επιστημών Υγείας,
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Εισαγωγή

Η χρήση ζώων στα πλαίσια επιστημονικών ερευνών αποτελεί ένα **αμφιλεγόμενο ζήτημα που επιφέρει σημαντικά ηθικά, βιοηθικά και νομικά ζητήματα**

Εισαγωγή

Η χρήση ζώων στα πλαίσια επιστημονικών ερευνών αποτελεί ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα που επιφέρει σημαντικά ηθικά, βιοηθικά και νομικά ζητήματα

Τι ζώα χρησιμοποιούνται;

- Ποντίκια, αρουραίοι: 70-80%
- Κουνέλια, γουρούνια, πρόβατα, ψάρια αλλά πίθηκοι που χρησιμοποιούνται σε ειδικές περιπτώσεις.

Εισαγωγή

Η χρήση ζώων στα πλαίσια επιστημονικών ερευνών αποτελεί ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα που επιφέρει σημαντικά ηθικά, βιοηθικά και νομικά ζητήματα

Τι ζώα χρησιμοποιούνται;

- Ποντίκια, αρουραίοι: 70-80%
- Κουνέλια, γουρούνια, πρόβατα, ψάρια αλλά πίθηκοι που χρησιμοποιούνται σε ειδικές περιπτώσεις.

Που χρησιμοποιούνται;

- Βιοϊατρική Έρευνα:
- Δοκιμές Φαρμάκων:
- Γενετική Έρευνα:

Η χρήση των ζώων εργαστηρίου στην έρευνα: νομοθεσία και ηθική

Λεπτομέρειες για νομοθεσία,
προϋποθέσεις, έντυπα κτλ...

Ενημερωτική εκδήλωση της
ΕΗΔΕ, ΑΠΘ
19 Οκτωβρίου 2022

Αναστασία Τσιγκοτζίδου

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια,
Εργαστήριο Ανατομικής, Ιστολογίας και Εμβρυολογίας,
Τμήμα Κτηνιατρικής,
Σχολή Επιστημών Υγείας, ΑΠΘ

Έρευνα σε ζώα

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 56 Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2010/63/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Σεπτεμβρίου 2010 (L 276/33/20.10.2010) «σχετικά με την προστασία των ζώων που χρησιμοποιούνται για επιστημονικούς σκοπούς»

Έρευνα σε γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς και μικροοργανισμούς

Σύμβαση ΟΗΕ για την Βιολογική Ποικιλότητα (Rio, 05.06.1992)

Οδηγία 2001/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, για τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον και την κατάργηση της οδηγίας 90/220/ΕΟΚ του Συμβουλίου – Δήλωση της Επιτροπής (L106/17.04.2001) (ιδίως άρθρο 4)

Οδηγία 98/81/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 1998 για την τροποποίηση της Οδηγίας 90/219/ΕΟΚ για την περιορισμένη χρήση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών (L330/13/05.12.1998) (ιδίως άρθρο 5)

Κανονισμός ΕΚ 1829/2003 «για τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα και ζωοτροφές» (L268/18.10.2003)

<https://websites.auth.gr/ehde/nomothesia/>

Στόχος της σημερινής παρουσίασης

3 R's: στο ΑΠΘ

Refinement (**Βελτίωση**): Μείωση πόνου και ταλαιπωρίας

Reduction (**Μείωση**): Ελαχιστοποίηση αριθμού ζώων

Replacement (**Αντικατάσταση**): Εναλλακτικές μέθοδοι

Πεδίο δράσης εντός ΑΠΘ

Βασική έρευνα: διεύρυνση γνώσης χωρίς άμεσο πρακτικό αποτέλεσμα (φυσιολογία, μελέτη συμπεριφοράς των ζώων)

Βιοϊατρική έρευνα:

- Ζωικά μοντέλα για νοσήματα
- Δοκιμές φαρμακευτικών ουσιών αλλά και άλλων σκευασμάτων που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση (π.χ. καλλυντικά)

Κτηνιατρική έρευνα: Κλινικές δοκιμές και αξιολόγηση κτηνιατρικών σκευασμάτων

Εκπαίδευση και κατάρτιση: κυρίως στη Σχολή επιστημών υγείας και Τμήμα Γεωπονίας (χειρισμοί ζώων, χορηγήσεις σκευασμάτων κτλ)

Παραγωγή εξειδικευμένων προϊόντων: Γενετικά τροποποιημένα ζώα

Πεδίο δράσης εντός ΑΠΘ

Βελτίωση: Μείωση πόνου και ταλαιπωρίας

Περιπτώσεις αναγκαίας χρήσης ζώων – δεν υπάρχουν εναλλακτικές μέθοδοι.

Ηθικά ζητήματα σε σχέση με πόνο και θέματα συμπεριφοράς των ζώων

Μείωση: Ελαχιστοποίηση αριθμού ζώων

Αντικειμενική τεκμηρίωση

Αντικατάσταση: Εναλλακτικές μέθοδοι

Προοπτικές και κίνδυνοι

Ζήτημα 1^ο

Πηγές προμήθειας των ζώων

- Εκτροφές παραγωγικών ζώων
- Εξειδικευμένες εκτροφές ζώων εργαστηρίου (Σχολή Επιστημών Υγείας)
- Καταφύγια αδέσποτων ζώων (σε συνεργασία με δήμους)
- Άγρια πανίδα (μελέτες από ερευνητές διαφόρων τμημάτων)

Ζήτημα 2^ο

Σταβλισμός και ευζωία των ζώων

- Χρόνος παραμονής στις πειραματικές εγκαταστάσεις
- Συνθήκες μικροπεριβάλλοντος
- Αλληλεπίδραση των ζώων με το περιβάλλον
- «Εμπλουτισμός» του περιβάλλοντος για αποφυγή ανίας
- Δείκτες ευζωίας

Ζήτημα 3^ο

Μεταχείριση των ζώων σε πειραματισμούς και η μετέπειτα τύχη τους

- Αξιολόγηση του πόνου και φόβου μεταξύ διαφορετικών ειδών ζώων αλλά και μεταξύ ζώων του ίδιου είδους (ειδικά σε περίπτωση που δεν υπάρχει ατομικός σταβλισμός)
- **Επανένταξη ζώων** σε περίπτωση που δεν γίνεται ευθανασία
- **Ευθανασία των ζώων** – πού, ποιος, πώς κτλ.

Ζήτημα 4^ο Αντικατάσταση: Εναλλακτικές μέθοδοι ➔ Προοπτικές και κίνδυνοι

Επιστημονική έρευνα στη Γενετική μηχανική: εμφανίζει το μεγαλύτερο ρυθμό ανάπτυξης

- Γονίδια ζώων ίδιου ή διαφορετικών ειδών για παραγωγή «διαγονιδιακών ζώων»
- Μεγάλες προοπτικές για εμπορικές εφαρμογές
- Ζώα «Βιο-αντιδραστήρες» για παραγωγή συγκεκριμένων πρωτεϊνών στο γάλα
- Διαγονιδιακά ζώα ως μοντέλα ανθρώπινων ασθενειών
- Παραγωγή συμβατών οργάνων για μεταμόσχευση στον άνθρωπο
(Xenotransplantation)

Συμπερασματικά

- Η επιστημονική έρευνα **χρειάζεται τα ζώα**
- Τα ζώα **χρειάζονται** προστασία από επιτροπές όπως η ΕΗΔΕ
- Η **υπεύθυνη προσέγγιση** στο θέμα της χρήση των ζώων σε
επιστημονικές έρευνες **είναι καθήκον** κάθε ερευνητή

Συμπερασματικά

- Το μέλλον είναι οι εναλλακτικές μέθοδοι για μείωση της εξάρτησης για χρήση ζώων
- Καθήκον όλων είναι η συνεχής έρευνα και διάλογος για ηθικές και επιστημονικές προτεραιότητες χρήση των ζώων στα πλαίσια επιστημονικών ερευνών

Ευχαριστώ

ΕΗΔΕ 16/12/2024

